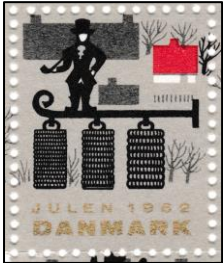

En sidegevinst ved slægtsforskning: Forøgelse af almenviden. Denne gang om: Tobaksspinderi.

(Af Jesper Ratjen)

En af slægtsforskningens fornøjelser og spændingsmomenter er, at man ofte ikke aner, hvor man kommer hen eller hvad, man er nødt til at sætte sig ind i. Ofte er det specielle kilder, men andre gange – som her – må det rubriceres under: "Almen videns". Selv om man lærte meget, da jeg gik i skole i 1950'erne, var det dog ikke alt, lærerne kunne nå at informere os om – eller var jeg bare uopmærksom ind imellem?

Jeg har faktisk flere gange undret mig over håndværket "Tobaksspinder" og hvad det var for nogle underlige ruller, han fremviste på sit gadeskilt. De var selvfølgelig lavet af tobak, – men hvordan? – hvorfor? og til hvilket brug?

For nylig var jeg i gang med noget slægtsforskning for en bekendt og stødte så på en ane, som i 1779 aflagde borger-ed i Kiel, hvor han nedsatte sig som "Tabak-Spinner".

Nu var så lejligheden og behovet kommet for at sætte sig ind i, hvad det drejede sig om. Opslag i en af de gamle, uforlignelig gode, sribede håndbøger fra Politikens Forlag »Gamle Danske Håndværk« (1971), hjalp på forståelsen: Fremstillingen af spunden tobak ("curly cut") foregik/foregår således:

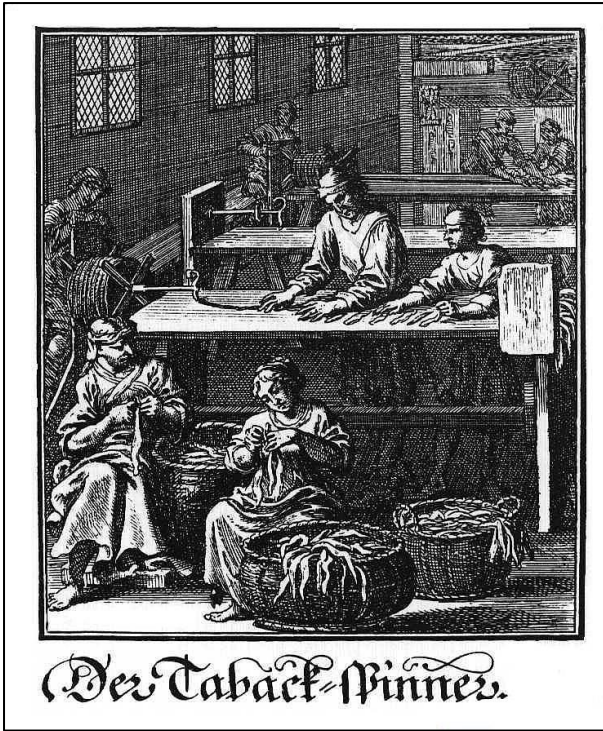
Et tobaksspinderi (ill. fra internettet)

Råmaterialet er tørrede tobaksblade, som inden anvendelsen må håndstrip-pes. Dvs. at kvinder eller ofte børn forinden havde fjernet bladernes midterribbe.

Ved spindebordet arbejder en tobaksspindersvend sammen med 2 eller 3 andre, som regel drenge.

En dreng lægger henholdsvis indlæg, små tobaksblade, og dæks, store tobaksblade frem på spindebordet. Med håndbrættet, en træ- eller metalplade, fastgjort med en læderrem til højre hånd, tildanner tobaksspinderen derefter "poppen" – en tobaksstreg af indlæg rullet ind i "popbladet". Poppen er fastgjort til "spinderokken", et hjul for enden af spindebordet. Spinderokken holdes i gang af en dreng, hvorved poppen får den nødvendige stramning og snoning.

Når en pop har fået hele bordets længde, lægges den til side på bordet og tobaksspinderen spinder en ny pop. Når der er spundet et tilpas antal popper, 15-20 stykker, ruller tobaks-spinderen dem over med dæks, splejser dem sammen og ruller endelig det sammensplejsede tobakstov op på spinderokkens hjul. Det færdige tobakstov bliver senere formet i hånden til større eller mindre tobaksruller, som tørres i tørrekammeret, hvor der samtidig sker en fermentering.

Det kan være forskellige tobakstyper, som bliver spundet sammen, så der fremstilles en særlig "blend".

Inden brug skærer man et passende stykke af rullen til sin pibe og nulrer det mellem fingrene inden piben bliver stoppet.

Tobaksspinderen kunne også fremstille, "skåren tobak" ("krøltobak"); skråtobak, som blev spundet på samme måde, men tillige skulle sauces eller snustobak.

Fremstilling af cigarer kom først til i 1800-årenes sidste halvdel.